

Woordenlijst Van Het Dialect Van Putten

Werkgroep Dialect

VEUL

- 1 veel: "Hie het veul koen." [zie ook bij veuls*]
- 2 voel: "Veul je niet, dat ie je veur de gek houdt?"

VEULEN

voelen: "Je kun(nen) wel veulen dat 't haarst (herfst) is." [ABN veulen: zie bij vulling*]

VEULS

veel [als het woordje 'te' volgt, zegt men meestal 'veuls' i.p.v. 'veul']: "Dit touw is veuls te kort, dat are touw is veul langer"; "Da's veuls te veul"; "Hie het veuls te veul op."

VEUR

voor [uitspraak vaak 'vur' indien zonder klemtoon; soms zelfs: v'r] [ook in: veurop, veuruut, van veuren af an

VEURAN

Vooraan: "Die jong stoat altied mit z'n neus veuran."

VEURDAN

lukraak, zonder goed na te denken: "Hie prutst mar wat veurdan."; "Hie moekt mar wat veurdan." [klemtoon altijd op 'dan' waardoor de 'eu' van 'veur' vrijwel of geheel zijn klank verliest: v'rdan; ook de 'r' wordt vaak heel zwak of geheel niet uitgesproken: v'dan]

VEURDEUR

voordeur {ook sommige oude boerderijen hebben/hadden een veurdeur; zelfs kon er een tweede deur in de voorgevel zijn, wanneer er naast de heerd* een kamer was die door iemand zelfstandig bewoond werd; de buitendeur naar/van die kamer werd de kamerdeur genoemd.

VEURKIEND

kind van voor het trouwen; ook: 'oenechte'

VEURMIRREG

voormiddag, deel van de dag voor 's middags 12 uur [zie bij het woord hieronder]

VEURMIR(RE)G(E)S

's morgens; [meer gebruikt dan (des) voormiddag(s) in het ABN, hetzelfde geldt voor: (s)noamirreg(s)*]

VEURSCIENSEL

vorm van 'helderziendheid'; "i 1880 zei Klaosje's me: de minsen zullen vliegen als voegels deur de lucht"

VEURTOUW

touw vóór aan de hooiwagen om samen met het achtertouw de vracht hooi vast te zetten

VEURUUT

vooruit

VEURWEIEN

's leintes 't eerste gres deur de koen loaten opvreten (van een weiland dat men daarna als hooiland wil gebruiken) [klemtoon op eerste lettergreep]

VEZIET

visite, bezoek

VIENEN VUN 'EVUNNEN

vinden: "Ik vien 'm heel oardigf"; "Die jong het 'n rieksdoalder 'evunnenf"

VIENSTER

venster

VIENSTERBANK

vensterbank; "Effen de pruum in de viensterbank lègen."

VIERDUITESTUK

munt met een waarde van 21/2 cent, ook 'halve stuver' genoemd, gangbaar tot enkele jaren na de tweede wereldoorlog; toen de cent nog niet als munt bestond, was een gulden 20 stuivers waard en was een stuiver 8 duiten waard, dus een halve stuiver 4 duiten; later werd de cent als 100ste deel van een gulden als munt toegevoegd en de duit afgeschaft; dat betekende dat een stuiver een waarde van 5 centen had en dus een halve stuiver een waarde van 21/2 cent; desondanks bleef de oude benaming 'vierduitestuk' in gebruik

VIERUREN omstreeks 's middags vier uur brood eten alvorens te gaan melken [ook uitgesproken als: veruren] (men zegt ook welz) 'n sneetje(n) brood eten veur de geehonger*

VIET

dikke ijzeren staaf, bij een hooiberg door een van de gaten in de bargroe* gestoken, waar de bargkap* met een beugel aan hangt (uiteraard bij elke roede van een hooiberg aanwezig) zo kan de kap op de gewenste hoogte gebracht worden; "Doe die viet nog mar 'n gat hoger"; [viet is een de-woord]

DE VIKKERIEËN

buurtschap in de gemeente Putten [klemtoon op de lettergreep 'RIE'; meestal uitgesproken als 'de Fikkerieën'; in deze naam leeft het woord

‘vicarieën’ voort, een kerkelijke instelling van voor de reformatie]

VIM

een aantal van 100 (bij bepaalde voortbrengselen) “Hie het ‘n vim ries ‘ekocht’ d.i. 100 takkenbossen (= rijshout); “We hen vier vim rog liggen.” d.i. 400 bossen rogge [vim is een de-woord]

VINGERWANTEN

handschoenen (vergelijk: vuust 2*, _vuustwanten* en wanten*)

VIP

ijzer waarop de kap hangt aan de roe

VLEEG

tenger, schriel: een vleeg deerntje, een meisje dat weinig bij te zetten heeft

VLEIS

vlees

VLEUJEN

vloeien; [speciaalz] bij vloed of stormvloed het land overstromen: “ ‘t Vleut.” de zee treedt buiten haar oevers [dit gebeurde zo nu en dan toen de Afsluitdijk er nog niet was; de laatste erg hoge vloed van de Zuiderzee was in 1916]

VLEUJWOATER:

‘t vleujwoater van Garder: als er veel sneeuw lag en het ging dooien (met veel regen) kwam er dooiwater van Garderen naar Putten stromen

VLEUKEN

vloeken

VLOEDDRIFT rommel, vooral riet, door de zee aangespoeld en blijven hangen tussen de kribben van rij shout (zie bij zeeries*) of aan omheiningen van prikkeldraad of liggend op het (wei)land bij de vloedlijn; deze rommel werd nu en dan verbrand (vooral in de tijd van de voormalige Zuiderzee, dus voor het gereedkomen van de Afsluitdijk in 1932, daarna in mindere mate; na het gereedkomen van de dijk om Zuidelijk Flevoland in 1967 niet meer; op veel plaatsen grenzen/grensdien weilandden aan de vroegere Zuiderzee)

VOADER, VOAR

vader [‘voar’ klinkt wat ruwer dan ‘voader’, jongens zeggen onder elkaar b.v.: “M’n voar en m’n moer bin niet thuusf’; maar - als men niet ‘opa’ zegt

is het ‘grootvoar’ en nooit ‘grootvoader’: in dit woord wordt ‘voar’ dus niet als ruw ervaren]

VOAREM

varen (plant die in het bos groeit): "Vrogger hoalden ze wel 's voarems uut de bos en leuten dee dreugen um 'r 'n kienderbedje(n) [d.w.z. de matras] mee te vullen."

VOATDOEK, VOATELDOEK

vaatdoek

VOAZEL

'achtereind' van een koe {KLINK hetzelfde van een zeug}

VOEGEL

vogel

VOLK

bezoek; "we krijgen volk vanavond"

VOORTEMEE

straks, zometeen

"Denk t'r um dat je voortemee 't peerd op stal zetten."

[zwakke klemtoon op 'voor' en sterkste klemtoon op 'mee']

[nooitz veurtemee]

VORT

1 weg: "Toe ging ie vort"; "M'n fiets is vort"; "Maak dat je vort kommen";

"Vort 'r mee"; "Da's 'n heel eind vort!"

2 voort, vooruit: "Vort peerd."

VRACHT

[dezelfde betekenissen als in ABN] "D'r is 'n hele vracht snee 'evullen' (er is veel sneeuw gevallen)

VRAGEN VREUG 'EVREUGEN

vragen: "Dat moe je an hum vragen."; "Hie vreug of 'k 'n kwartje(n) veur 'm had"; "Ze vreugen de weg"; "Ze hen mien 'evreugen of 'k margen wou kommen." [N.B. 'evreugen (sterk) = gevraagd (zwak); hetzelfde bij jagen: 'ejeugen = gejaagd]

VRAT

1 wrat

2 vrat [verleden tijd van vreten]

VREE

omheining van een weiland, meestal met aan korte palen bevestigd prikkeldraad, sinds de jaren '50 ook wel met schrikdraad; "Oender de vree deurvreten.": als koeien enige tijd in dezelfde weide lopen en daar het lekkerste gras op is, beginnen ze aan het erbuiten groeiende gras, voor zover ze er met de kop onder de vree door bij kunnen komen - figuurlijk is dit een uitdrukking voor handig profiteren van voordeeltjes waar men

geen recht op heeft

VREEEN VREEDE 'EVREED

een vree* aanbrengen of herstellen; "Ik bin de hele dag an 't vreeën 'eweest." [ookz heiningen; maar dat woord wordt meer in Voorthuizen gebruikt] (er werd eens - hetzij schertsend, hetzij bij vergissing - gezegd: "Ik het de hele dag 'evrejen (gevrjied/gevreeën) (i.p.v.: 'evreed) en ik kon nog lopen")

VREEPOAL, VREEPOST

paal, post van of bestemd voor een vree* ['vreepoal' en 'vreepost' zijn geheel gelijk in betekenis] (een vreepoal zonder punt moet ingegraven worden; een vreepoal met punt wordt ook wel tunestaak* genoemd en kan met een tuunhamer* (= zware houten hamer) de grond in gedreven worden) (aan een vreepoal/vreepost van eikenhout maakt men door-gaans geen punt; m.a.w. een tunestaak is vrijwel nooit van eikenhout)

VREES, VREES BONT

bepaalde soorten stevige katoenen stof, meestal geruit of gestreept; afhankelijk van patroon en kleur gebruikt voor beddengoed of schorten: beddevrees* en sjulkevrees* [ook uitgesproken als: frees, beddefrees, sjulkefrees]

['vrees' in de betekenis 'angst' wordt in dit dialect (bijna) nooit gebruikt; wel het werkwoord 'vrezin*']

VREUG, 'EVREUGEN

[zie bij vragen*]

VREUTEN

wroeten: "De mollen bin an 't vreuten."

VRIE

wreef van de voet: "In hoge klompen krieg je 'n hoge vrie."

VRIEVEN

wrijven

VROG

vroeg: "Dat bin vrogge erepels."; "Hie was al vrog kloar."

VROGGER

vroeger

1 op een eerder tijdstip (van de dag): "Swienters goat de zon vrogger oender as soemers."; "Je kun(nen) al vernemen dat 't smarges vrogger licht wordt."

2 jaren geleden: "Vrogger worden (= werd) alle rog* mit de hand 'ezichtf'; "In vrogger tied geleufden de minsen in spoeken."

vulling, vullinkje

veulen, veulentje

vullingen

een veulen krijgen: "Ons peerd het 'evullingdf'

vuuf

vijf [niet 'Vief' l; dus net als bij: puup* (= pijp)]

vuul

1 vuil; [gebruikelijker zijn de woorden: 'smerig' en 'zwart*']

2 de nageboorte van vee: " 't Vuul is 't r of." (de nageboorte is eruit); "Disse koe stoat an 't vuul." (d.w.z. de nageboorte wil niet spontaan komen); "Partie* minsen doen 't vuul bie de dmvenwiengerd as mest en eierschoalen veur de kalk."

vingerwanten

handschoenen; (vergelijk: vuust 2*, vuustwanten* en wanten*)

vuust

1 vuist

2 handschoen gebreed met 'halve' vingers

3 want (alleen de duim afzonderlijk)

+++